

Scientia Denique

A Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatalkutatók
Szövetségének gondozásában megjelenő
tudományos kötet

2021
X. évfolyam, 1. kiadás

A Scientia Denique a KMDFKSZ által létrehívott tudományos kötet, amely Kárpátalja és más régiók tudományos életben tevékenykedő fiatal magyar kutatóinak színvonalas munkáit gyűjti össze. Jelen kiadvány a biokémia, matematika, neveléstudomány, nyelvtudomány, pedagógia és a történelem területeiről közöl írásokat.

FŐSZERKESZTŐ: *Turányi Tatjana*
 FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES: *dr. Seremet Sándor*
 FELELŐS SZERKESZTŐ: *Lőrinc Ingrid*
 OLVASÓSZERKESZTŐ: *Horváth Attila*
 SZERKESZTŐ/WEBMASTER: *Bence Norbert*

BÖLCSÉSZ- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKREFERENS: *Kosztur András*
 TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKREFERENS: *Szanyi István*
 KOMMUNIKÁCIÓS REFERENS: *Fazekas Andrea*

Szakmai lektorok

ABSZTRAKT TUDOMÁNYOK: *dr. Horváth Erzsébet*
 BÖLCSÉSZET- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK: *dr. Bátyi Szilvia, dr. Mrázik Julianna, Kosztur András, dr. Seremet Sándor*
 TERMÉSZETTUDOMÁNYOK: *dr. Janovák László*

TÖRDELÉS: *Fazekas Virág*
 BORÍTÓTERV: *Szabó Balázs*

A korrektúrát a szerkesztők végezték.
 A tanulmány tartalmáért az adott tanulmány szerzője vállalja a felelősséget.

© Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége, 2021
 © Scientia Denique, 2021
 Minden jog fenntartva.

KIADÓ: Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége
 88000, Ungvár, Egyetem út 21./307., Kárpátalja, Ukrajna
 Web: www.kmdfksz.net / e-mail: kmdfksz@gmail.com
 Web: www.scientiadenique.net / e-mail: info@scientiadenique.net

A TANULMÁNYKÖTET MEGJELENÉSÉT TÁMOGATTA:

Készült a Lira Print Nyomdában
 88000 Ungvár, Mitraka u. 25., Kárpátalja, Ukrajna
www.lira-print.com

Науковий вісник «Scientia Denique», заснований Закарпатським угорськомовним товариством студентів та молодих дослідників, є збірником плодів самостійної наукової праці юних угорських дослідників Закарпаття та інших регіонів. В даному виданні опубліковано наукові статті зі сфери біохімії, математики, освіти, лінгвістики, педагогіки та історії.

головний редактор: *Тетяна Турані*
 заступник головного редактора: *д-р. Олександр Шеремет*
 відповідальна за випуск: *Інгрід Леврінц*
 редактор: *Атіла Горват*
 редактор/вебмастер: *Норберт Бенце*
 радник з гуманітарних та суспільних наук: *Андраш Костур*
 радник з природничих наук: *Іштван Сані*
 радник з питань комунікації: *Андрея Фозекош*

Наукові редактори

абстрактні науки: *д-р. Ержейбет Горват*
 гуманітарні та суспільні науки: *д-р. Сільвія Батї, д-р. Юліанна Мразік, Андраш Костур, д-р. Олександр Шеремет*
 природничі науки: *д-р. Ласло Яновак*

верстка: *Віраг Фозекош*
 дизайн обкладинки: *Балаж Сабо*

Коректура виконана редакторами видання.
 За зміст статей несуть відповідальність автори статей

© Закарпатське угорськомовне товариство студентів
 та молодих дослідників, 2021
 © Scientia Denique, 2021
 Всі права застережені

Видавець: Закарпатське угорськомовне товариство студентів
 та молодих дослідників
 88000, м. Ужгород, вул. Університетська 21/307., Закарпатська обл., Україна
 Web: www.kmdfksz.net / e-mail: kmdfksz@gmail.com
 Web: www.scientiadenique.net / e-mail: info@scientiadenique.net

випуск видання здійснений завдяки підтримці:

Уряду Угорщини, Державного секретаріату з питань національної політики
 канцелярії прем'єр-міністра Угорщини та Фонду ім. Габора Бетлена

Надруковано в Поліграфцентрі "Ліра"
 88000, м. Ужгород, вул. Митрака, 25.
www.lira-print.com

Scientia Denique is a scientific journal, founded by Association of Hungarian Young Students and Researchers of Transcarpathia, which collects the high-quality works of young Hungarian researchers from Transcarpathia and other regions. The current issue provides articles in the fields of biochemistry, mathematics, education, linguistics, pedagogy, and history.

EDITOR-IN-CHIEF: *Tatjana Turányi*
 DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF: *dr. Sándor Seremet*
 EDITOR, RESPONSIBLE FOR THE PUBLICATION: *Ingrid Lőrinc*
 COPY EDITOR: *Attila Horváth*
 EDITOR/WEBMASTER: *Norbert Bence*
 ADVISER ON: *András Kosztur*
 ADVISER ON NATURE SCIENCES: *István Szanyi*
 COMMUNICATIONS OFFICER: *Andrea Fazekas*

Scientific Reviewers

ABSTRACT SCIENCES: *dr. Erzsébet Horváth*
 HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES: *dr. Szilvia Bátyi, dr. Julianna Mrázik, András Kosztur, dr. Sándor Seremet*
 NATURE SCIENCES: *dr. László Janovák*

TYPESETTING: *Virág Fazekas*
 COVER DESIGN: *Balázs Szabó*

Proofreading by editors.
 The authors are responsible for the content of their studies.

© Association of Hungarian Young Students and Researchers
 of Transcarpathia 2021
 © Scientia Denique, 2021
 All rights reserved.

PUBLISHER: Association of Hungarian Young Students and Researchers of Transcarpathia
 88000, Uzhhorod, Universitetska str 21/307, Transcarpathia, Ukraine
 Web: www.kmdfksz.net / e-mail: kmdfksz@gmail.com
 Web: www.scientiadenique.net / e-mail: info@scientiadenique.net

THE CURRENT ISSUE HAS BEEN PUBLISHED WITH THE SUPPORT OF:

Government Of Hungary • The State Secretariat For National Policy Of The Office
 Of The Prime Minister Of Hungary • The Gábor Bethlen Foundation

Printed by Polihrafcentr "Lira"
 88000, Uzhhorod, Mitraka str 25
www.lira-print.com

TARTALOM

<i>Előszó</i>	9
---------------------	---

ABSZTRAKT TUDOMÁNYOK

<i>Baksa Adrien: Véges csoportok felbonthatatlan mátrixreprezentációi integritástartományok felett</i>	14
--	----

BÖLCSESZET- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK

<i>Bencze Dávid: Adalékok a felvidéki 1918-1919-es államfordulat értelmezéséhez, Érsekújvár példáján keresztül</i>	32
<i>Zahia Flih, Szilvia Bátyi: Language Maintenance and Language Use Among Algerians Living in the USA and France</i>	52
<i>Gávriľjuk Ilona, Mihajlovics Krisztina: Szülői nevelési stílusok vizsgálata a roma családok körében az integráció szintjének függvényében</i>	68
<i>Aleaddine Khelifa: A Psychological Approach to Foreign Language Classroom to Underline Personality Traits Influence</i>	86
<i>Váradi Krisztián: A távoktatással kapcsolatos attitűdök vizsgálata angol nyelvtanárok körében Kárpátalján</i>	108

TERMÉSZETTUDOMÁNYOK

<i>Pecsmány Dániel János, Mester Enikő, Ibrahim Alomari, Viskolcz Béla, Fiser Béla: Poliuretán lágyhabok gyártásoptimalizációja</i>	130
---	-----

RECENZÍÓ

<i>Sergei Gnitiev: Annick De Houwer and Lourdes Ortega (Eds.): The Cambridge Handbook of Bilingualism</i>	152
<i>Lengyel Emese: The Cambridge Companion to Operetta</i>	156

Várad Krisztián

A távoktatással kapcsolatos attitűdök vizsgálata angol nyelvtanárok körében Kárpátalján

Absztrakt

Az angol, mint idegen nyelv tanítása során a tanároknak arra kell összpontosítaniuk, hogy oktatási módszereik naprakészek legyenek. A COVID-19 világjárvány gyors terjedésével a 2020 elején bevezetett karanténintézkedések miatt az egész oktatási rendszert újra kellett szervezni az online térben. A jelenléti oktatásról az online távoktatásra való gyors átmenet számos akadályt állított mindenki elé. Jelen tanulmány célja, hogy megvizsgálja az angol nyelvtanárok hozzáállását az online távoktatáshoz, így betekintést nyújtva azokba a problémákba, amelyeket a digitális oktatásra való átállás okozott. Ezenkívül a kutatás eredményei olyan hasznos oktatási módszereket és megoldási javaslatokat tartalmaznak, amelyek megkönnyíthetik az angol nyelv elsajátítását az online távoktatás időszakában. A kutatás részletes összefoglalót ad a digitális térben folytatott angol nyelvtanítás előnyeiről és hátrányairól, valamint összehasonlítja a hagyományos jelenléti oktatást az újonnan előtérbe került digitális oktatással hatékonyság szempontjából.

Kulcsszavak: angol nyelvoktatás, technológia, digitális oktatás, COVID-19.

Дослідження ставлення вчителів англійської мови до цифрової дистанційної освіти на Закарпатті

Анотація

Викладання англійської мови як іноземної є надзвичайно важливим у наш час, тому вчителі мають зосередитись на тому, щоб оновлювати свої методи в класі. Зі стрімким поширенням пандемії COVID-19 на початку 2020 року, всю систему освіти довелося реорганізувати в онлайн-просторі внаслідок карантинних заходів. Швидкий перехід від очної освіти до дистанційної онлайн-освіти створив велику кількість перешкод як для

вчителів, так і для учнів. Метою цього дослідження було вивчити уявлення вчителів англійської мови про викладання цифрової мови та дистанційну освіту, давши таким чином уявлення про основні проблеми першого переходу на цифрове навчання. Крім того, дослідження було спрямоване на формулювання корисних думок та ідей у зв'язку зі стратегіями та методами, які могли б сприяти засвоєнню мови під час карантину. Більше того, не слід забувати про важливість взаємодії учнів і вчителів у класі з точки зору вивчення мови. З цієї причини дослідження дає вичерпний опис переваг та недоліків викладання англійської мови як у традиційному класі, так і в онлайн-просторі.

Ключові слова: викладання англійської мови, технології, цифрова освіта, COVID-19.

The Study of English Teachers' Attitudes Towards Digital Distance Education in Transcarpathia

Abstract

Teaching English as a foreign language is extremely important nowadays, that is why teachers have to focus on keeping their classroom strategies up-to-date. With the rapid spread of the COVID-19 pandemic in the beginning of 2020, the whole educational system had to be reorganised into the online space as a result of the quarantine measures. The rapid transition from face-to-face education to online distance education created a large number of obstacles both for the teachers and the learners. The aim of this study was to examine English language teachers' perceptions of digital language teaching and distance education, thus providing an insight into the main problems of the first transition into digital teaching. In addition, the study was aimed at formulating useful thoughts and ideas in connection with the strategies and methods which could facilitate language acquisition during the quarantine period. Moreover, the importance of student-teacher classroom interactions in terms of language learning should not be forgotten. For this reason, the research gives a comprehensive summary of the advantages and disadvantages of teaching English both in the traditional classroom setting, and in the online space.

Keywords: English language teaching, technology, digital education, COVID-19.

Bevezetés

Ukrajnában az angol nyelv oktatásában a technológia használata mindig is fontos szerepet töltött be. A múlt évszázadban televíziók és kazettás magnók segítségével játszottak le hanganyagokat és videófelveteleket a nyelvtanulóknak, manapság azonban a technológiai fejlődés következtében sokkal interaktívabb eszközök állnak a tanárok és tanulók rendelkezésére (okostelefonok, MP3 lejátszók, számítógépek). (Tayebinik – Puteh, 2012) A 21. századi tanulók igényei megváltoztak, mivel ők a digitális technológiák és az internet korában születtek, ami nem elhanyagolható tény az oktatási folyamat megtervezésekor. (Altun, 2015)

A technológiával támogatott nyelvoktatás azért vált meghatározó szerepűvé az elmúlt időszakban, mert 2020 tavaszán a koronavírus-járvány (COVID-19) következtében karanténintézkedéseket vezettek be a világ számos területén, és a technológia nyelvoktatásban történő felhasználása elkerülhetetlenné vált. (Al-Ataby, 2020)

Jelen kutatás célja, hogy felmérje a távoktatásban végzett angol nyelvoktatással kapcsolatos tanári attitűdöket és véleményeket kárpátaljai középiskolákban, valamint felsőoktatási intézményekben dolgozó nyelvtanárokkal készített interjúk segítségével. A kutatási eredmények újszerűségét a digitális oktatásra való áttérés vizsgálata adja, mivel betekintést nyerhetünk az online angol nyelvoktatás kezdetébe Kárpátalján, többet megtudva ezúton az átállást nehezítő tényezőkről és a lehetséges megoldási javaslatokról. Továbbá, az idegennyelv-tanárok véleménye alapján meghatározhatjuk, hogy milyen mértékben sajátítható el az angol nyelv a tanár-diák és a diákok közötti személyes kontaktus korlátozott jellege mellett a digitális tanítás időszakában.

A témaválasztást az angol nyelv tanításával kapcsolatos módszertani kutatások szükségessége, valamint a digitális oktatásra való kötelező áttérés újszerűsége indokolja. A kutatás eredményei hasznos tanácsokkal szolgálnak majd az idegennyelv-tanárok számára, amelyek megkönnyítik a nyelvi készségek fejlesztésének és az oktatási folyamat irányításának a menetét az online térben.

Szakirodalmi háttér

Az egyik legalapvetőbb tanulási forma a kontaktoktatás, vagy jelenléti oktatás, melynek lényege, hogy az egyedüli információforrás a tanulók számára a tanárral folytatott interakció, amely a tanteremben valósul meg digitális mediátor felhasználása nélkül. (Ollé, 2016) A tradicionális oktatási színtér az iskolai tanterem, ahol a pedagógus feladata, hogy elősegítse a tanulók hatékony ismeretsajátítását. Ezt a tanár úgy tudja elérni, hogy biztonságos és támogató atmoszférát teremtsen az osztályteremben. (Scott – Ytreberg, 1990)

A digitális távoktatás során a tanulók nincsenek fizikailag jelen az osztályteremben, csak elektronikus kommunikációs csatornákon keresztül lépnek kapcsolatba az oktatókkal. A távoktatás esetében nem a közvetlen tanításon van a hangsúly, hanem a tanulás lehetőségének a megteremtésén az egyes tanulók számára. (Kovács, 2006) A COVID-19 járvány következtében a világon szinte minden oktatási intézményben beszüntették a jelenléti oktatást, amelyet a virtuális tantermek és az online oktatási környezet váltott fel. (Daniel, 2020)

A távolléti oktatás bevezetésekor az egész oktatási folyamatot nagyon rövid idő alatt kellett a digitális térbe átszervezni. Az eddigienél is nagyobb felelősség hárult a szülőkre, mivel nekik kellett biztosítani, hogy az otthonról tanuló gyerekek megfelelően be tudjanak kapcsolódni a digitális oktatás menetébe. Különösen igaz volt ez a többgyerekes családok, valamint a kisiskolások esetében. (Engler, 2020)

Végezetül, a kevert (*blended*) oktatás esetén a személyes kapcsolaton alapuló kontaktoktatást összekapcsolják a számítógépek vagy más technológiák megfelelő használatával az osztálytermekben. A technológiának ki kell egészítenie a tanár munkáját, valamint a pedagógiai folyamat sikerességét kell szolgálnia. (Sharma – Barrett, 2007)

A technológiaközpontú nyelvtanításnak különböző részterületei ismertek. A mobil eszközökkel támogatott nyelvtanulás (*Mobile-Assisted Language Learning*) vezeték nélküli eszközökkel, amely lehetőséget nyújt a felhasználóknak nyelvi készségeik fejlesztésére bárhol és bármikor. (Kukulska-Hulme – Shield, 2008)

Eszköz	Előnyök	Hátrányok
Mobil-telefon	Szöveges üzenetküldés, hangrögzítés, internet-hozzáférés, oktatási célú játékok és alkalmazások	Korlátozott képernyőméret, akkumulátor-élettartam és processzor sebesség, elsősorban nem oktatási célokra használják
PDA	Üzleti eszközök, kézírás-felismerés, fájlmegosztás, internet-hozzáférés	Kis képernyőméret, korlátozott funkciók, elavult technológia
Táblagép	Nagyobb képernyőméret, rugalmas prezentációk, internetes források, játékok	A tanárok technológiai képességeinek és az iskolák pénzügyi támogatásának hiánya
MP3 lejátszó	Oktatási célú hangfelvételek meghallgatása és készítése	Ritkán használják oktatási vagy tanulási célokra

1. számú táblázat: A mobil eszközökkel támogatott nyelvtanulásban használt eszközök

(Forrás: Chinnery, 2006; Kukulska-Hulme – Shield, 2008; Beatty, 2010; Savas, 2014)

A számítógéppel támogatott nyelvtanulás (*Computer-Assisted Language Learning*) a számítógépek oktatási célú használatát jelenti. (Al-Mahrooqi – Troudi, 2014) A diákok audiovizuális tananyagokkal és online feladatokkal fejleszthetik nyelvtudásukat számítógépük használatával. Szövegfeldolgozó szoftverrel, szótár használata nélkül is ellenőrizhetik helyesírásukat, vagy szinonimákat kereshetnek. (Beatty, 2010)

A fenti digitális technológiákon túl nagymértékben elterjedtek a web 2.0 eszközök is az angol nyelv tanításában és tanulásában. A web 2.0 fő részei a közösségi oldalak, blogok¹, wikik², valamint a fotó- és videomegosztó webhelyek. (Jee, 2011) A legnagyobb változás a web 2.0 bevezetésével a statikus nézőpontból a tanulók együttműködési hálózata felé történő elmozdulás volt. A weboldalak

1 A blogok segítségével a felhasználók online naplót vezethetnek, ahol saját véleményüket, ötleteiket és tapasztalataikat oszthatják meg egymással. Campbell (2003) szerint az oktatási célú blogoknak három típusa van: 1) oktatói blog, ahol a tanár ad napi feladatokat a diákoknak; 2) tanulói blog, ahol diákok kisebb csoportja tud együttműködni; 3) osztály blog, ahol különböző országokból származó tanulók és tanárok tudnak információt cserélni és kollaborálni. (Campbell, 2003)

2 A wikik olyan web 2.0 eszközök, amelyek lehetővé teszik az együttműködésen alapuló írást és tudásmegosztást a tanulók körében, mivel diákok egy csoportja közösen szerkeszthet egy cikket vagy tudásbázist. (Parker – Chao, 2007)

már nemcsak információ-közzétételi forrásokként működnek, hanem lehetőséget nyújtanak a felhasználók közötti interakcióra is. (Karkoulia, 2016)

A koronavírus-járvány következtében az oktatási rendszer minden szintjén a videokonferencia-technológiák váltak a tanítási folyamat legfontosabb eszközeivé. Az online órák levezetése céljából szükségessé vált olyan programok használata, mint a Zoom vagy a Skype, amelyeken keresztül a tanár jelenlétében levezethető az iskolai óra az interneten keresztül, viszont fontos a diákok közötti szociális interakció megléte is. (Maher, 2020)

Élő online oktatás	
Előnyök	Hátrányok
Könnyebb együttműködés tanár-diák között dokumentumok létrehozásánál	A diákok figyelme jobban megoszlik az online térben
A diákok közötti kommunikáció elősegítése	Szórakozási lehetőségek (közösségi oldalak)
A beteg diákok is részt vehetnek az órán	Nonverbális jelek hiánya
Vendégtanárok és más előadók is csatlakozhatnak a foglalkozásokhoz	Hiányos tapasztalatok az online oktatással kapcsolatban
A tanórák rögzítése lehetővé teszi az újbóli feldolgozást, valamint a tananyag bepótlását a hiányzó tanulók számára	Megoszlik a tanár figyelme az online órán, mivel több dolgot kell kezelni egy időben a monitoron keresztül

2. számú táblázat: Az élőben közvetített online tanórák előnyei és hátrányai
(Forrás: Levy, 2020, 36-37.)

A COVID-19 világjárvány következtében a kontaktoktatást felváltotta a digitális távoktatás, azonban a tanárok szabadon választhattak az online oktatási platformok közül. Elterjedtebbé váltak az internetes tesztkészítő programok, a videóhívások és a virtuális osztálytermek, mint például a Google Tanterem is. (Námesztovszki és mtsai., 2020)

Hipotézisek

A kutatás az alábbi feltevések szerint került megvalósításra:

1. A diákok nyelvi készségeinek fejlesztését nehezebb elérni az online oktatás keretében, mivel szükség van a tanár és a diák közötti személyes kontaktusra, valamint a tanár jelenlétére és útmutatására az idegennyelv-tanulás folyamatában.
2. A nyelvtanárok számos új, technológiákkal kapcsolatos készségre tettek szert, nagyobb mértékben alkalmazkodtak az internet világához az elmúlt időszakban, ezáltal a digitális oktatásra történő esetleges újbóli átállás sokkal gördülékenyebben fog zajlani a jövőben.

A kutatás eszköze

A kutatás kvalitatív formában került megtervezésre; mivel viszonylag korlátozott számú alanytól kellett részletes információkat gyűjteni, ezért a kutatásban alkalmazott adatgyűjtési módszer a strukturált szóbeli interjúk formáját követte. Az interjúkérdések az alábbi témakörökre terjedtek ki:

- a nyelvtanárok által használt digitális eszközök és alkalmazások;
- az online oktatásra való áttérés nehézségei;
- a digitális oktatás előnyei és hátrányai;
- a nyelvi készségek fejleszthetősége az online térben;
- a diákok viszonyulása az angol nyelv tanulásához távoktatás alatt;
- a személyes kontaktus fontossága;
- újonnan kialakult készségek és szakmai ismeretek.

A kutatás alanyainak meghatározásánál a rétegzett mintavételi eljárás került alkalmazásra. Olyan adatközlőket igyekeztem megszólítani, akik eltérő mértékű tanítási tapasztalattal rendelkeznek, valamint Kárpátalja különböző kistérségeiben oktatnak angol nyelvet, eltérő típusú közép- és felsőfokú oktatási intézményekben. Az adatrögzítést követően a válaszok írott formában is lejegyzésre kerültek, és tartalomelemzés segítségével csoportosítottam témakörök szerint a beszélgetésekből nyert információkat.

Kutatási alanyok

Összesen 16 idegennyelv-tanárral készült interjúbeszélgetés. A beszélgetések egy része élőben, személyes interjú formájában valósult meg, míg bizonyos esetekben telefonbeszélgetés útján, az adatközlők egészségügyi állapota és könnyebb elérhetősége okán. Előzetes engedélykérés után az interjúbeszélgetések hangfelvételeken kerültek rögzítésre, majd ezt követte a hanganyagok írott formában történő lejegyzése. Az interjúbeszélgetések 21 kérdésből álltak, és a kapott válaszokat minden tanártól kérdésenként csoportosítottam. A válaszok lejegyzését követően 39 oldalnyi adatot sikerült összegyűjteni (10750 szó) a kutatás alapjaként.

A kutatási alanyok meghatározásánál a legfontosabb kritérium az volt, hogy a megkérdezetteknek a 2020 márciusában bevezetett országos karantén idején digitális távoktatásban kellett tanítaniuk angol nyelvet. Egyes adatközlők kezdő nyelvtanárként csak 1-2 éves tanítási tapasztalattal rendelkeztek, míg mások több évtizede oktatnak angol nyelvet.

Az interjúalanyok közül kilencen dolgoznak valamelyik líceumban, gimnáziumban, illetve általános vagy középiskolában. Közigazgatásilag a nyelvtanárok az alábbi egységekben végzik oktatói tevékenységüket: Beregszászi kistérség (5 személy), Munkácsi kistérség (2 személy), Nagyszőlősi kistérség (1 személy) és Nagybégányi kistérség (1 személy). A felsőfokú oktatás képviseletében összesen hét angol nyelvtanárral készült interjúbeszélgetés, akik a Beregszászi kistérség területén működő főiskola oktatói.

Kód	Nem	Tanítási tapasztalat (év)	Munkavégzés helye (kistérség)	Iskola típusa	Interjú formája
KF1	Nő	20	Beregszászi	Líceum	Telefonos
KF2	Nő	16,5	Beregszászi	Líceum	Személyes
KF3	Nő	19	Nagyszőlősi	Középiskola	Telefonos
KF4	Nő	2	Beregszászi	Gimnázium	Telefonos
KF5	Férfi	2	Munkácsi	Líceum	Telefonos
KF6	Nő	2,5	Munkácsi	Líceum	Személyes
KF7	Férfi	1	Beregszászi	Középiskola	Személyes
KF8	Férfi	1,5	Beregszászi	Középiskola	Telefonos

KF9	Nő	1,5	Nagybégányi	Általános iskola	Személyes
FF1	Férfi	6	Beregszászi	Főiskola	Személyes
FF2	Nő	24	Beregszászi	Főiskola	Telefonos
FF3	Férfi	15	Beregszászi	Főiskola	Telefonos
FF4	Férfi	18	Beregszászi	Főiskola	Személyes
FF5	Nő	25	Beregszászi	Főiskola	Telefonos
FF6	Férfi	22	Beregszászi	Főiskola	Személyes
FF7	Nő	20	Beregszászi	Főiskola	Személyes

3. számú táblázat: Az interjúalanyok legfontosabb jellemzői
(Saját szerkesztés)

Mint az látható, a kutatási alanyok anonimitásának megőrzése érdekében sem saját nevük, sem az oktatási intézményük pontos megnevezése nem került bele a tanulmányba, ehelyett kódokat alkalmaztam a jelölésükre. A *KF1* kód azt jelöli, hogy az adott személy az egyes számú adatközlő a középfokú oktatási intézményekből. Az *FF1* kód pedig azt mutatja, hogy a kóddal jelölt oktató az első interjúalany a felsőfokú oktatásból.

Eredmények

Az alábbiakban a 16 angol nyelvtanárral készített interjúkból nyert adatok kerülnek értelmezésre és témakörök szerinti bemutatásra. A témakörök a digitális oktatás helyzetének szemléltetésére irányulnak kárpátjai viszonylatban, valamint az idegennyelv-oktatás helyzetét részletezik a távoktatás időszaka alatt. A kutatási minta nagyságát tekintve azonban nem lehet nagyfokú általánosításokat levonni a kapott eredményekből.

1) A nyelvtanítás során alkalmazott digitális eszközök és online alkalmazások

A középfokú oktatási intézményekben a legtöbb településen csak korlátozott számú technológiai eszköz áll a tanárok rendelkezésére. Ennél fogva a nyelvtanárok saját laptopkészüléküket vagy okostelefonjukat alkalmazzák az angol nyelvi órákon hangszórókkal együtt, mivel a tananyag részét gyakran képezik anyanyelvi beszélőkkel készült hanganyagok, illetve angol nyelvű énekek, amelyeket az alsóbb osztályokban használnak fel a diákok nyelvi készségeinek fejlesztése érdekében.

Egyes líceumokban jól felszerelt számítástechnikai szaktanterem, interaktív tábla és projektor is a tanárok rendelkezésére áll, így sokkal hatékonyabban zajlik a tananyag szemléltetése, valamint lehetőség nyílik oktatóvideók megtekintésére. A legnagyobb különbség a felsőoktatás esetében az, hogy az oktatóknak szinte minden órán lehetőségük van technológiai eszköz használatára, mivel jobban felszerelték a tantermek.

A távoktatás egyik előnye, hogy ilyenkor az oktatók gyakrabban tudnak az óra témájához kapcsolódó videókat bemutatni a tanulóknak. „*Távoktatás során hanganyagot, videókat alkalmazok, de már nem csak heti egy alkalommal, mivel akár minden órán elő tudok készülni egy rövid videóval a gyerekeknek.*” (KF1)

Applikációk tekintetében a Google Tanterem, Zoom, Messenger, Gmail és Viber alkalmazások által történik a kapcsolatfelvétel a diákokkal. Az 1-4. osztályos gyerekek esetében azonban nagyban megnehezíti a helyzetet, hogy a tanulók fiatal korából adódóan a szülők bevonásával zajlanak az online órák, így a tanár részéről rengeteg szervezést igényel a digitális oktatás idején a tanítási folyamat megvalósítása.

A felsőfokú oktatásban a távoktatás alatt a videókonferenciák megtartására Zoom és Google Meet felületeket használták a nyelvtanárok, valamint a Google Tanterembe töltötték fel a segédanyagokat. Az elméleti tananyag szemléltetésére az oktatók gyakran alkalmaznak PowerPoint prezentációkat. A tesztelés több platformon belül valósult meg, melyek közül a legsikeresebbnek a Redmenta bizonyult.

„*Amikor elkezdődött ez az egész karantén, akkor felkészületlenül ért minket, ezért a meglévő alkalmazásokat használtuk. A diákokkal Messengeren és Facebookon vettük fel a kapcsolatot. Korábban Wordben állítottam össze teszteket, most viszont keresni kellett valamilyen online platformot a meglévő tesztek digitalizálására. Az első teszt összeállítása Redmentán egy teljes napot vett igénybe.*” (FF3)

2) Az online oktatásra történő átállást nehezítő problémák és megoldási javaslatok

Tavasszal a tanulók eleinte nem vették komolyan a digitális oktatást, pihenésként fogták fel a karanténidőszakot. A tanárok kezdetben egyáltalán nem voltak felkészülve, hogy milyen módszerekkel és alkalmazásokkal adják át a tananyagot, mivel korábban csak jelenléti oktatásban tanítottak.

„*A felkészületlenség megnehezítette a helyzetet, hirtelen jött minden. Egyik nap a tanteremben oktattunk, másnap már az interneten keresztül. Nem volt még eltervezve módszertanilag, hogy milyen programokat használjunk, ki kellett kísérletezni.*” (KF5)

Probléma	Megoldási javaslatok
Felkészületlenség	Új módszerek kikísérletezése, tapasztalatgyűjtés. Intézményileg megszervezett órarend betartása, Google Tanterem és videokonferenciák használata.
Számítástechnikai ismeretek hiánya	Felkészítő tanfolyamok a tanárok és diákok részére. Az online nyelvtanítás módszertanának oktatása a tanárképzés során.
Internet- és áramkimaradások	A tanulók egymás otthonaiból jelentkeznek be. A tananyag feltöltése írott dokumentum formájában a hiányzók számára.
Eszközhiány	Szülőkkel való kapcsolat létesítése, családon belüli időbeosztás testvérek esetén.
A tanulók negatív hozzáállása	Motiválás az angol nyelv tanulására, határidők betartására való emlékeztetés, érdekes feladatok biztosítása, folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel és a diákokkal egyaránt.
Az objektív értékelés nehézsége	Online űrlapok és tesztelésre tervezett programok alkalmazása, személyre szabott feladatok, kézzel írott megoldások kérése, időkeret a tesztek kitöltésére.

4. számú táblázat: A digitális oktatásra való áttérés problémái, megoldási javaslatokkal
(Saját szerkesztés)

„Nagyon dőcögösen indult az egész, március 12-én kezdődött és kb. április végére jutottunk el oda, hogy tudtam megszerezni a Classroomos feladatokat. Hiába küldözgettem üzeneteket, sokan nem is látták, nem is tudták, hogy van egyáltalán csoport. Nagyon nehéz volt kijavítani mindent, amit küldtek a diákok, mindenkinek személyesen válaszolni, nagyon időigényes volt.” (KF3)

„Számos órát vezettem le videóhíváson át kisgyerekekkel, ilyenkor a szülők segítettek elindítani a hívást, viszont elég nehéz volt 40 percen át fenntartani a gyerekek figyelmét, ezért gyakran 20 perc is elég volt az órából sajnos, annyira lankadt a figyelmük.” (KF9)

„Sehol a világon nem voltak arra felkészülve, hogy rekordidő alatt álljunk át online oktatásra. Az őszi karantén alatt már más volt a helyzet, a diákok és a tanárok is egyaránt fel voltak készülve a tavaszi és nyári tapasztalatok alapján. Változott a tanárképzés is, mivel a leendő pedagógusok módszertani képzségének tanmenetébe bekerült az online nyelvtanítás témaköre is.” (FF5)

3) A digitális oktatás előnyei és hátrányai a jelenléti oktatással szemben

Az adatközlők szerint az online oktatás az alábbi előnyökkel rendelkezik:

- színesebb és érdekesebb feladatok, interaktív tananyagok;
- a félénkebb tanulók is sikereket érhetnek el;
- autonóm tanulási készségek fejlesztése;
- kényelmes, mivel otthonról lehet tanítani és tanulni, így kisebb a megbetegedés esélye;
- informatikai szakismeretek bővülése;
- a betegséggel vagy beutazási gondokkal küzdő tanulók is csatlakozhatnak az órához;
- a diákok könnyen visszakereshetnek tananyagokat a virtuális tanteremben.

A nyelvtanárok véleménye alapján a digitális oktatás hátrányai a következők:

- az objektív értékelés és tesztelés nehézsége a számos puskázási lehetőség miatt;
- a nyelv gyakorlati elsajátításához szükséges személyes kontaktus hiánya;
- a fiatalabb tanulóknak szükségük van a tanár jelenlétére és iránymutatására;
- kapcsolatfelvételi nehézségek a szülőkkel és az alsó tagozatos tanulókkal;
- inaktivitás és érdektelenség a diákok részéről;
- egyes tanulóknál gyenge az internetkapcsolat;
- eszközhiány következtében nem minden diák tud kapcsolódni az online órákhoz;
- időigényes a rengeteg írásbeli feladat kijavítása és értékelése;
- a diákok időnkénti túlterheltsége;
- minden tanulónak személyre szabott feladatot kell adni.

„Vizsgáztatásnál nem tudtam ellenőrizni, hogy valaki sűg-e az adott diáknak. Volt olyan, hogy kértem, emelje fel a kezét vagy forduljon el, és ilyenkor nem tudott semmit, viszont ahogy ránézett a monitorra, egyből tudta a választ. Okoseszközök tárházát használják fel így is a diákok, viszont ha tölem 50 vagy 100 kilométerre folyik a tesztelés, akkor sehogy nem tudom ellenőrizni, hogy ki tölti ki az adott tesztet, vagy megbeszéli-e csoportos beszélgetésben a kérdéseket.” (FF7)

4) Mennyire hatékony az online oktatás nyelvtanulás szempontjából?

A megkérdezett nyelvtanárok szerint lehetőség van minden nyelvi készség fejlesztésére digitális oktatás során, azonban a tanároknak nem árt tisztában lenniük az online tér korlátaival. Bár a receptív nyelvi készségek, mint az olvasás és hallás utáni szövegértés viszonylag gond nélkül fejleszthetők, a produktív készségek esetében sokkal árnyaltabb a helyzet. Íráskészségnél a legnagyobb probléma az, hogy minden tanulónak személyre szabott feladatot kell kapnia annak érdekében, hogy ne másolhassák át egymástól a megoldásokat.

Szókincsfejlesztés terén a szavak helyes kiejtésének megtanulásával vannak gondok, mivel a tanár nem tudja a diákokat magyarázatával támogatni szövegek otthoni olvasása esetén, mint a tanteremben, ami különösen a két- és többértelmű szavak értelmezésében jelent problémát. *„Új szavak tanulásánál leírtam az angol szót, és mellé zárójelben a kiejtést magyar betűkkel. Bár a hivatalos oktatási rend szerint a fonetikai szimbólumokat kellene használni, de a gyerekek úgysem értenék.”* (KF9)

A beszédkészség fejlesztése egy külön kategóriába tartozik, mivel az idegen nyelv-tanulás egyik legfontosabb eleme a nyelv gyakorlati alkalmazása, viszont ez nehezen megvalósítható digitális oktatásban. Egyrészt lehetőség van angolul beszélgetni a diákokkal online órákon, viszont ez nagyon időigényes és nehéz bevonni minden résztvevőt aktívan a társalgásba. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy egyes osztályokban a diákok nagy része nem jelenik meg az online órákon, vagy nem kapcsolja be a kameráját.

„Jobb a személyes oktatás, amikor mindenki ott van az osztályban, mivel sokkal egyszerűbb így tanítani, csoportokra osztani a tanulókat, párban beszélgetni őket.” (KF6)

Nyelvi készségek	Előnyök	Hátrányok
Olvasás	Szövegértelmezési feladatok; érdekes online tesztek; interaktív lehetőségek.	Tanári magyarázat hiánya; ismeretlen szavak kiejtésének és értelmezésének nehézsége.
Hallás utáni szövegértés	Hanganyagok feltöltése; videók és filmrészletek megtekintése.	Nincsenek hátrányok.
Beszédkészség	Lehetőség van az online videókonferenciák keretében kommunikálni a tanulókkal.	A videóhívás hangminősége nem tükrözi az élő beszéd jellemzőit; csökkent jelenlét az online órákon; kevésbé lehet pár- vagy csoportmunkát alkalmazni; nehéz minden tanulót megszólaltatni; nonverbális jelzések hiánya.
Íráskészség	Plágiumgyanú gyors ellenőrzése, nem okoz gondot a diákok kézírásának kiolvasása.	Dokumentumok és megoldások egymás közötti kicserélése; internetről átmásolt fogalmazások.
Szókincsfejlesztés	Idegen nyelvű filmek és videók megtekintésével bővíthet a szókincs.	Nehéz kijavítani a tanulók kiejtését új szavak tanulása esetén; kevesebb lehetőség a szólista kikérdezésére.

5. számú táblázat: A nyelvi készségek fejleszthetősége a digitális távoktatás során
(Saját szerkesztés)

A válaszadók szerint erősen diákfüggő, hogy lehetséges-e megtanulni angolul az online térben, kevés személyes kommunikáció mellett, vagy sem. Egyes diákok képesek az önálló tanulásra az erre a célra létrehozott nyelvtanuló programok segítségével, viszont csak egy bizonyos szintig válhatnak hatékony nyelvhasználókká, ha nem gyakorolják az elsajátított új szavakat társalgás során. Annak érdekében, hogy tartósan fejleszteni tudjuk a tanulók nyelvi készségeit, szükség van a jelenléti oktatás keretében megvalósítható pármunkára, csoportos feladatokra, tanári magyarázatra, osztálytermi kommunikációra és a tanár-diák közötti személyes kontaktusra.

5) A diákok hozzáállása az angol nyelv tanulásához a digitális távoktatás alatt

A kutatásban résztvevő tanárok igyekeztek minél változatosabb feladatokkal motiválni a diákokat a nyelvtanulásra. A megszokott fogalmazásírás és hanganyagok meghallgatása mellett olyan érdekes segédanyagok is alkalmazásra kerültek, mint a YouTube videók, Liveworksheets interaktív feladatlapok, prezentációk és online tesztelést lehetővé tevő platformok.

„A gyerekeknek lehetőségük van tanítás után is segítséget kérni, üzenetet írhatnak, és ezzel a lehetőséggel élnek is. Sőt, külön öröm és kihívás számukra, hogy csak angolul írhatnak, ezért van egy kis sikerélményük, ha angolul tudnak kommunikálni a tanárral.” (KF1)

A diákokra általánosan jellemző volt az érdektelenség, az inaktivitás és a demotiváltság a legtöbb esetben, ezzel kapcsolatban csak nagyon kevés pedagógusnak voltak pozitív tapasztalatai. Mivel könnyebb volt otthonról dolgozatot írni és több volt a puskázási lehetőség, ezért a tanulók kevésbé szorgalmasan álltak az online oktatáshoz, nem minden órán jelentek meg, vagy ha meg is jelentek, a webkamerát soha nem kapcsolták be, így az oktatók nem tudták ellenőrizni a tanórák közbeni tevékenységüket.

„Legelőször létrehoztam minden csoportnak Facebookon egy zárt csoportot és Messengeren tartottuk a kapcsolatot, azonban néhány diák úgy gondolta, hogy ha nem ad életjelet magáról és hetekig nem jelentkezik, akkor nem lesz probléma belőle. Hiába értesítettem őket üzenetben a feladatokról, nem foglalkoztak vele, ezért páran kiestek az évfolyamról. Most már sokkal könnyebb, mert mindenki kapott egy névre szóló e-mail címet, így könnyedén hozzá lehet adni bárkit a Tanteremhez és nem élhetnek kifogásokkal.” (FF1)

A fiatalok nagy részének megterhelő volt a rengeteg írásbeli feladat és a folyamatos otthonlét, lelkiileg megviselte egy részüket a baráti társaság hiánya egy idő után, ezért örömmel tértek vissza az iskolába az őszi félévben. Mivel az otthoni környezet elvonja a diákok figyelmét, ezért gyakran nehéz volt teljes hosszúságú tanórákat levezetni, főleg az 1-4. osztályos tanulók körében. A kisgyerekeknek szükségük van a tanár jelenlétére és útmutatására a nyelvtanulás során, de még a főiskolai hallgatók közül sem képes mindenki az autonóm tanulásra és az önálló problémamegoldásra, ezért is elengedhetetlen a jelenléti oktatás alkalmazása angol nyelv tanítása céljából.

„Jelenléti oktatásban a hallgatók magatartása drámaian változott, sokkal motiváltabbak lettek az oktató jelenléte által. Ez egy meghatározó tényező a tanítási folyamatban.” (FF6)

6) Miben változott a távoktatásra való áttérés 2020 tavasza óta?

Az online oktatásban szerzett tapasztalatok eredményeként a tanárok rengeteg új programmal ismerkedtek meg. Megtanulták kezelni a Google Tanterem felületét, a Zoom és Google Meet felhasználásával tartott online órák helyes alkalmazását, valamint kitapasztalták, hogy mely típusú feladatok a legsikeresebbek digitális oktatás alatt nyelvtanulás szempontjából. A számítástechnikai ismeretek bővülése révén a pedagógusok kevésbé félnek a technológiai eszközök tanórai alkalmazásától, és véleményük szerint az elmúlt időszakban elsajátított programok használata meg fogja könnyíteni jövőbeni oktatói munkájukat is. „Kitapasztaltam azt, hogy mikor, mennyit és hogyan szabad átadnom és elvárnom a diákoktól.” (KF4)

Kialakultak azok az online kapcsolattartási formák és csatornák, amelyeken keresztül a pedagógusok kapcsolatot tudnak létesíteni a diákokkal és a szülőkkel egyaránt. A nyelvtanárok megoldották a legégetőbb problémákat idegennyelv-tanítás szempontjából távoktatás alatt: új tesztkészítési módszereket, személyre szabott feladatokat, szinkron és aszinkron tanulást is biztosító tananyagokat használtak fel. A megszerzett új számítástechnikai, valamint pedagógiai ismeretek birtokában sokkal könnyebb lenne a távoktatásra való újbóli áttérés az adatközlők véleménye szerint.

„Már kötelezően használjuk a Google Tantermet, függetlenül attól, hogy online tanítunk vagy sem. Minden diákot hozzáadunk az e-mail címeiken át, valamint megmaradtak a házi feladatok feltöltésének és a Redmentán végzett tesztelésnek a módszerei.” (FF3)

Összegzés

Jelen tanulmány a digitális távoktatásban végzett angol nyelvtanítás lehetőségeinek és nehézségeinek vizsgálatával foglalkozott kárpátaljai viszonylatban. 16 idegennyelv-tanár tapasztalatai és távoktatáshoz fűződő attitűdjei képezik a kutatás alapját.

A kutatási eredményekből bebizonyosodott, hogy az előzetes tapasztalatok hiánya és a digitális oktatás újszerűsége nagyban megnehezítették első alkalom-

mal az oktatás átszervezését az online térbe Kárpátalján. Bár az adatközlők véleménye szerint az online oktatásnak megvannak az előnyei, egy idegen nyelv gyakorlati elsajátításához elengedhetetlen a személyes kontaktus, valamint a tanár és a diákok közötti kommunikáció, ezért a digitális tér személytelensége nem teszi lehetővé a beszédkészség-fejlesztés és a kommunikatív szempontú nyelvtanítás megvalósítását.

A jelenség előnyei között főként kényelmi szempontok szerepelnek, mivel lehetővé válik az otthonról végzett tanítás és tanulás, valamint azok a diákok is részt vehetnek az online órákon, akik betegek vagy az oktatási intézménytől távol tartózkodnak. Emellett a tanároknak lehetősége van a tananyaghoz kapcsolódó videókat és interaktív feladatokat alkalmazni a tanulók motiválására és aktivizálására, viszont a digitális oktatás nagyfokú önállóságot és az autonóm tanulási képességek meglétét követeli meg a diákoktól, ami sokuk számára megnehezíti a nyelvtanulási folyamatát.

A tanárok az elmúlt egy évben rengeteg tapasztalatra tettek szert a technológiák kezelését és az online oktatást megvalósító programok használatát illetően, így véleményük szerint már megvannak a megfelelő alapok a digitális oktatásra való áttérés hatékony és zökkenőmentes biztosítására. Emellett az oktatási intézmények is sokkal felkészültebbek, hiszen bármikor szükségessé válhat a jelenléti oktatás szüneteltetése a járványhelyzet függvényében. Több tanár megjegyezte, hogy a tananyagok online feltöltése, valamint a Google Tanterem alkalmazása továbbra is változatlan marad, így mára szinte akadálytalanul megvalósítható a távoktatás bevezetése az oktatási rendszer minden szintjén.

A tanulmány eredményeként betekintést nyerhettünk a távoktatásban végzett angol nyelvtanítással kapcsolatos tanári attitűdökbe, ezzel biztosítva az oktatás ezen új szegmensének átfogóbb megértését. A kutatás remélhetőleg hasznos eredménnyel szolgál a távoktatás minőségének javítása érdekében. A továbbiakban célszerű volna két kontrollcsoport által összehasonlítani az online oktatást a jelenléti oktatással eredményesség szempontjából a nyelvelsajátítás tekintetében.

Felhasznált irodalom

- Al-Ataby, A. (2020). Technology-Enhanced Learning and Teaching in COVID-19 Era: Challenges and Recommendations. *International Journal for Innovation, Education and Research*, 8, 317-331.
- Al-Mahrooqi, R., és Troudi, S. (2014). *Using Technology in Foreign Language Teaching*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- Altun, M. (2015). The Integration of Technology into Foreign Language Teaching. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 6, 22-27.
- Beatty, K. (2010). *Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning (Second Edition)*. London: Routledge Press.
- Campbell, A. P. (2003). Weblogs for Use with ESL Classes. *The Internet TESL Journal*, 9. Elérhető: 2021. október 3. Forrás: <http://iteslj.org/Techniques/Campbell-Weblogs.html>
- Chinnery, G. M. (2006). Emerging technologies. Going to the MALL: Mobile-Assisted Language Learning. *Language Learning & Technology*, 10, 9-16.
- Daniel, J. (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*, 49, 91-96.
- Engler Ágnes (2020). Távolléti oktatás a családok aspektusából. In: Németh István Péter, Bacsa-Bán Anetta, Rajcsányi-Molnár Mónika (szerk.), *Civil Szemle (117-132.)*. Budapest: Civil Szemle Alapítvány.
- Jee, M. J. (2011). Web 2.0 Technology Meets Mobile-Assisted Language Learning. *The IALLT Journal of Language Learning Technologies*, 41, 161-175.
- Karkoulia, K. C. (2016). Teachers' attitudes towards the integration of Web 2.0 tools in EFL teaching. *Research Papers in Language Teaching and Learning*, 7, 46-74.
- Kovács Ilma (2006). *Távoktatástól – Távoktatásig. Egy kutató elemzése és részvétele Magyarország távoktatásában 1973 és 2006 között*. Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtár. Elérhető: 2021. január 18. Forrás: <http://mek.oszk.hu/04500/04524/04524.pdf>
- Kukulcska-Hulme, A., és Shield, L. (2008). An overview of mobile-assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction. *ReCALL*, 20, 271-289.
- Levy, D. (2020). *Teaching Effectively with Zoom: A practical guide to engage your students and help them learn. (Zoom-tanterem: Módszertani kézikönyv a hatékony digitális oktatáshoz*. Erdős Olivér Zakariás, Erdős Róbert Zebulon, ford.). Geopen. Elérhető: 2021. február 23. Forrás: <https://kifu.gov.hu/sites/default/files/Zoom-tanterem.pdf>

- Maher, D. (2020). Video Conferencing to Support Online Teaching and Learning. In: R. E. Ferdig, E. Baumgartner, R. Hartshorne, R. Kaplan-Rakowski, C. Mouza (Eds.), *Teaching, Technology, and Teacher Education During the COVID-19 Pandemic: Stories from the Field* (91-96.). AACE-Association for the Advancement of Computing in Education. Elérhető: 2021. január 25. Forrás: <https://www.learntechlib.org/p/216903/>
- Námesztovszki Zsolt, Molnár György, Kovács Cintia, Major Lenke, és Kulcsár Sarolta (2020). Az információs társadalomban megjelenő online oktatás trendjei, lehetőségei és korlátai. In: Németh István Péter, Bacsá-Bán Anetta, Rajcsányi-Molnár Mónika (szerk.) *Civil Szemle* (37-58.). Budapest: Civil Szemle Alapítvány.
- Ollé János (2016). Oktatásméletek, oktatástervezés, oktatásszervezés. In: Ollé János, Kocsis Ágnes, Molnár Előd, Sablik Henrik, Pápai Anna, Faragó Boglárka (szerk.) *Oktatástervezés, digitális tartalomfejlesztés* (6-11.). Eger: Líceum Kiadó.
- Parker, K., és Chao, J. (2007). Wiki as a Teaching Tool. *Interdisciplinary Journal of Knowledge and Learning Objects*, 3, 57-72.
- Savas, P. (2014). Tablet PCs as instructional tools in English as a foreign language education. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 13, 217-222. Elérhető: 2020. december 13. Forrás: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1018127.pdf>
- Scott, W. A., és Ytreberg, L. H. (1990). *Teaching English to Children*. New York: Longman.
- Sharma, P., és Barrett, B. (2007). *Blended Learning: Using Technology in and beyond the Language Classroom*. Oxford: MacMillan.
- Tayebnik, M., és Puteh, M. (2012). Mobile Learning to Support Teaching English as a Second Language. *Journal of Education and Practice*, 3, 56-62.

Váradi Krisztián

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Magyar nyelv és irodalom szak,
MA képzési szint, I. évfolyam